

## XƏZƏR UNIVERSİTETİNİN KİTABXANA-İNFORMASIYA MƏRKƏZİNİN ELEKTRON KATALOQU

*Rəşad Qardaşov*

*Kitabxana resursları və informasiya axtarış sistemləri  
kafedrasının baş müəllimi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru  
qardashov@inbox.ru*

***Электронный каталог Информационного центра Информационного центра Хазарского университета***

***Резюме:*** В статье анализируется структура, структурные и функциональные возможности электронного каталога Информационного центра Информационного центра Хазарского университета. Обобщены пути научно-теоретических решений путей оптимизации электронного каталога в современном информационном обществе.

***Electronic catalog of Library Information Center of the Khazar University***

***Resume:*** The article analyzes the structure, structural and functional capabilities of the Khazar University Library Information Center electronic catalog. The ways of scientific-theoretical solutions of ways of optimization of the electronic catalog in modern information society are summarized.

***Açar sözlər:*** Xəzər Universiteti, elektron kataloq, elektron kitabxana, informasiya, sənəd, kitabxanaçı, elektron resurs, oxucu, abonement

***Ключевые слова:*** Хазарский университет, электронный каталог, электронная библиотека, информация, документ, библиотекарь, электронный ресурс, читатель, подписка

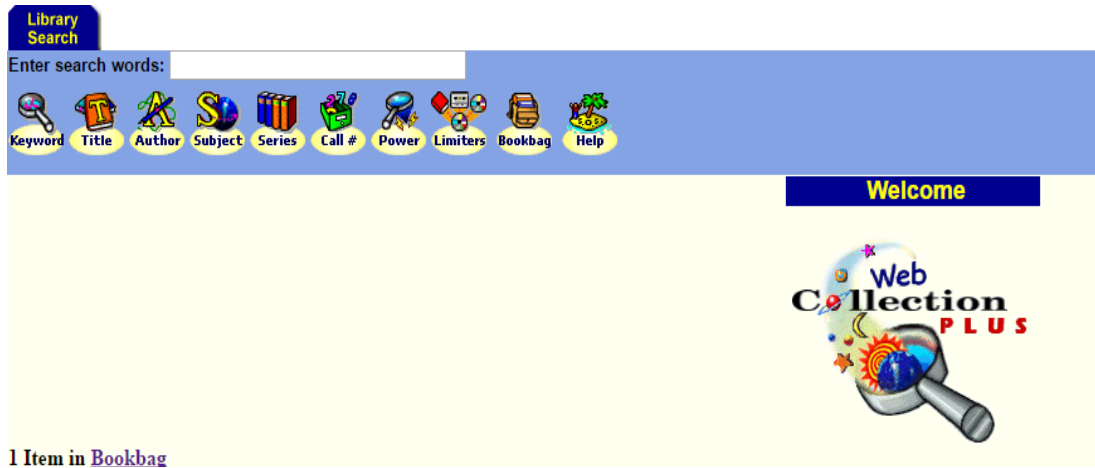
***Keywords:*** Khazar University, electronic catalog, electronic library, information, document, librarian, electronic resource, reader, subscription

Azərbaycan Respublikasının özəl ali məktəb kitabxanaları içərisində Xəzər Universitetinin Kitabxana İnformasiya Mərkəzi (KİM) xüsusi yer tutur. KİM-in əsası 1991-ci ildə qoyulmuşdur. Kitabxananın elektron kolleksiyası Azərbaycan, rus, ingilis, fransız, ispan, italyan, yapon, çin və s. müasir Şərqi dillərində olan iqtisadiyyat, mühəndislik, tətbiqi elmlər, beynəlxalq münasibətlər, sosial elmlər, fəlsəfə, din, tarix, tibb və s. sahələrə dair elektron materialları özündə əks etdirir.

KİM-də oxuculara ənənəvi və innovativ formada kitabxana xidməti göstərilir. Ənənəvi formada oxucular abonement və oxu zallarından istifadə edirlər. KİM-də oxucular üçün nəzərdə tutulmuş 6 oxu zalı fəaliyyət göstərir ki, bu zallar kompüterləşdirilib və daimi olaraq WI-FI texnologiyasına qoşulub. Kitabxanada “Kataloqlaşdırma”, “Komplektləşdirmə”, “Oxuculara xidmət”, “Elektron informasiya” şöbələri fəaliyyət göstərir. Kitabxanada baş vermiş yenilikləri öyrənmək üçün [www.library.khazar.org](http://www.library.khazar.org) saytına daxil olmaq kifayətdir. Fondun təhlükəsizliyini təmin etmək məqsədilə kitabxanada RFID texnologiyasından da istifadə edilir. [2]

Azərbaycanda ilk dəfə Xəzər Universitetinin Kitabxana İnformasiya Mərkəzində Elektron arxiv yaradılmışdır. Burada Universitet tədqiqatçılarının kitab və məqalələri, müəllim və tələbələrin tədris materialları, digər elmi formatda olan materiallar toplanıb və istifadə üçün açıqdır ([www.dspace.khazar.org](http://www.dspace.khazar.org)). Dünya ali məktəblərinin Web matrices reytinginə görə KİM-in Elektron arxivi 2015-ci ildə birinci olmuşdur.

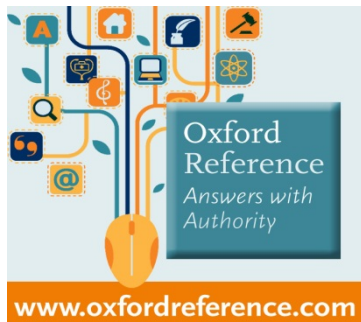
KİM-in electron kataloqunda axtarış aparmaq üçün FOLLET AKİS-nin Web Collection Plus modulundan istifadə edilir. Burada açar sözə, sərlovhəyə, müəllifə, predmetə, seriya nömrəsinə axtarış aparmaq mümkündür.



Rəqəmasalkitabxana isə bir sıra məlumat bazalarının köməyi ilə fəaliyyət göstərir. Bunlara misal olaraq aşağıdakıları göstərə bilərik:



EBSCO tədqiqat üçün nəzərdə tutulmuş tammətli və bibliografik məlumat bazalarını təklif edir.



Oxford Referen Oxford Universiteti Nəşriyatının 100-dən artıq nəşrinin tammətnlərinə girişi təmin edir. Kolleksiya 20-dən artıq sahəni əhatə edən ensiklopediya, lüğət və sorğu materialları daxildir.



BioOne ətraf mühit, ekologiya və biologiya sahələrinə aid 167-dən artıq resenziyalı elmi jurnal və kitabların tam mətnlərini özündə cəmləşdirən məlumat bazasıdır.



IOP science məlumat bazası 1874-cü ildən bu günə qədər bio-ruhlandırma, biometrik, biotibbi materiallar, astronomiya, astrofizika, fiziki kimya və nəzəri fizika sahələrinə aid 300000-dən artıq məqaləni əhatə edir.

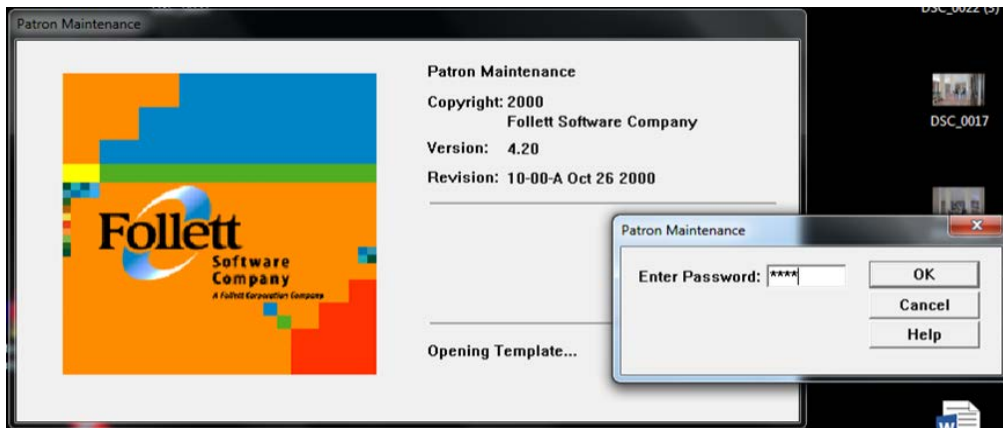


WEB OF SCIENCE™

**Web of Science™** Core Collection dünyanın aparıcı ədəbiyyat məlumat bazasına tədqiqatçıları, inzibatçıları, professor və tələbə heyətini sürətli, güclü çıxışla təchiz edir. Nüfuzlu, çoxsahəli məzmun 12000-dən çox dünyada tanınmış yüksəktəsirli jurnalları sərbəst girişi olan jurnallar da daxil olmaqla 160000-dən çox konfrans işlərini əhatə edir. Siz burada cari ilin və 1900-cü illərdən bəri olan retrospektiv əhatəli sosial elmləri, incəsənət və humanitar elmləri əhatə edən materialları tapacaqsınız. 250-dən çox fənlər üzrə zəruri məlumatlar diqqət mərkəzindədir. [3]

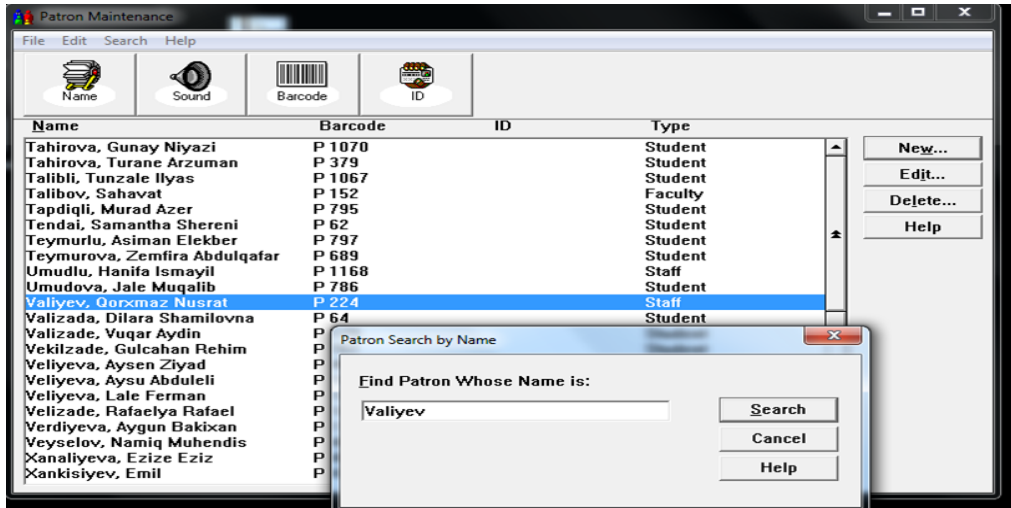


**The Biomedical and Life Sciences Collection-** Toplu dünyanın bir çox aparıcı mütəxəssislərin, o cümlədən bir neçə Nobel laureatının 2000-dən çox onlayn seminar mühazirələrinə bilavasitə çıxışı təmin edir [1]. Xəzər Universitetinin Kitabxana İnformasiya Mərkəzində istifadəçilərin həm ənənəvi, həm də elektron qeydiyyatı aparılır. Ənənəvi forma bildiyimiz kimi oxucu formulyarları vasitəsi ilə olur. Elektron qeydiyyat isə Patron Maintenance vasitəsi ilə həyata keçirilir.

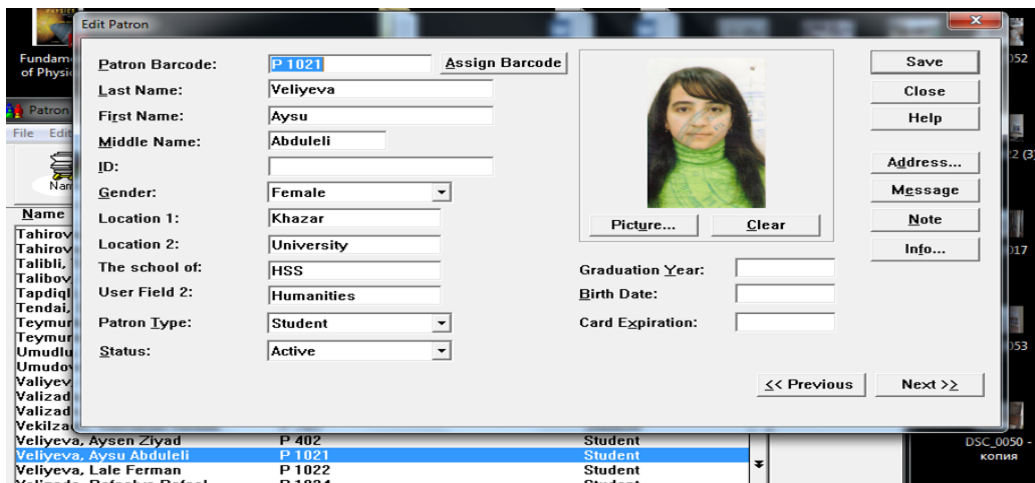


Burada yeni istifadəçi daxil etmək bölməsi aşağıdakı kimidir:

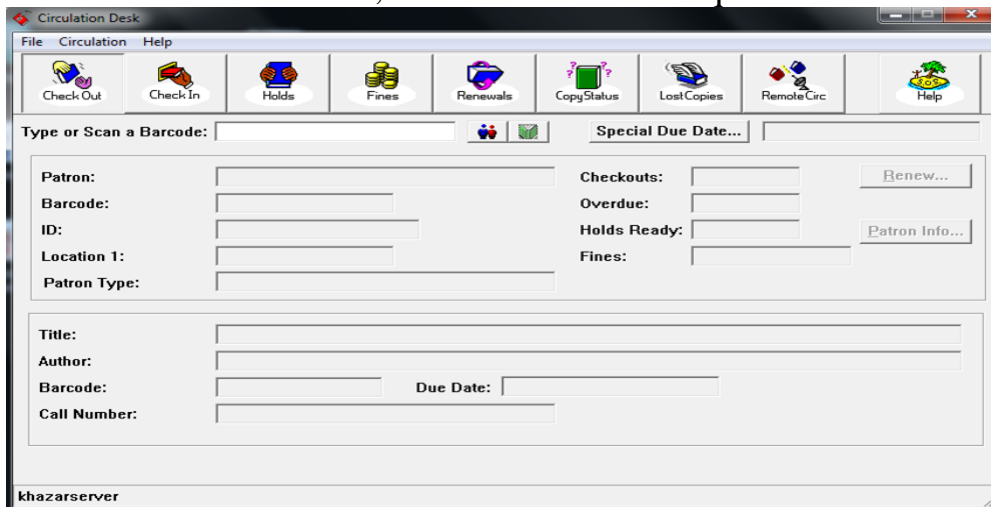
Bu bölmədə isə oxucuların axtarışı həyata keçirilir ki, bu da ada, səsə, barkoda, və ID-yə (oxucu biletinin nömrəsi) görə mümkündür.



Mövcud istifadəçi məlumatlarında dəyişiklik etmək “Edit” bölməsi ilə həyata keçirilir.



FOLLET proqramının elektron kitab verilişi üçün “Circulation Desk” modulu da mövcuddur. Lakin, ondan hələ tam olaraq istifadə edilməməkdədir.



Xəzər Universitetinin Kitabxana İnformasiya mərkəzində Follet korporasiyasının məhsulu olan Follet Application Avtomatlaşdırılmış Kitabxana İnformasiya Sistemindən istifadə olunur. Follet Korporasiyası 1873-cü ildə Çarlz M.Barnes tərəfindən bir kitab mağazası olaraq yaradılmış və indiki dövrümüzdə qədər bu sahədə ixtisaslaşmış və inkişaf etmiş bir şirkətə çevrilmişdir. Follet dünyaca məşhur VTLS, İRBİS kimi AKİS-lərə alternativ və yetərincə bu sahədə ixtisaslaşmış AKİS hesab olunur. Xəzər Universitetinin KİM də Follet proqramının 4.20 versiyasından istifadə edilir. Bu, yetərincə köhnə versiya olmasına baxmayaraq hal-hazırda Xəzər Universitetinin KİM də yüksək səviyyədə istifadə olunur. Azərbaycanda bu AKİS-dən həmçinin Azərbaycan Dillər Universitetinin İnformasiya Resurs Kompleksində də istifadə olunur. İstifadəçi interfeysinə görə digər AKİS-lərə nisbətən çox sadə bir interfeysə malik olmaqla nəinki oxucuların, həmçinin kitabxanaçıların da işini daha da asanlaşdırır. [1]

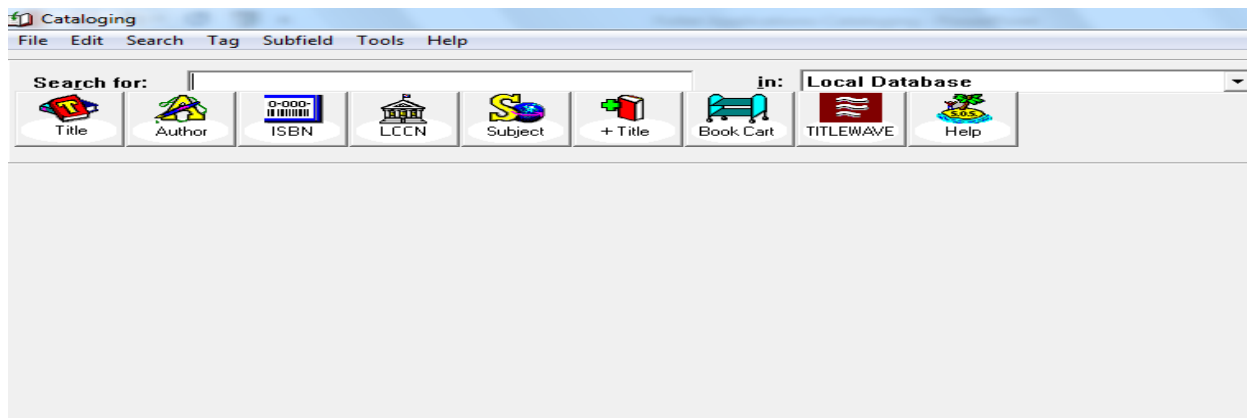
Follet AKİS-inin 4.20 versiyasında bir neçə modul var, hal-hazırda bu modulların sayı çoxdur və bu sistem daha da ixtisaslaşmış. Lakin KİM də istifadə olunan versiyada Circulation Plus/Catalog Plus, Web Collection Plus, Patron Maintenance adlı modullardan istifadə olunur. Circulation Plus/Catalog Plus verilən bazası əsasında siyahıların, bibliografiyaların və raportların hazırlanmasına, məntiqi operatorlar və digər formalarda verilən bazası əsasında axtarış aparmağa, kataloqa yeni sənədlərin daxil edilməsinə, onların idarə edilməsinə xidmət edir. Həmçinin bu modul vasitəsilə oxuculara kitab verilişi prosesi yerinə yetirilir.

Web Collection plus verilənlər bazası əsasında online kataloq xidmətini təmin edir. KİM-də bu xidmət OPAC üzərindən qurulub və online olaraq bütün dünyada qeydiyyat tələb edilmədən oxucuların istifadəsini təmin edir. Bu modul İRBİS-də Web IRBİS ilə paralelləşdirilə bilər. Patron Maintenance modulu isə istifadəçilərin qeydiyyatı üçün istifadə edilir. İstifadəçi və yaxud oxucu haqqında məlumatlar, kitabxanaya qaytarmalı olduğu kitab bu modulda göstərilir. [3]

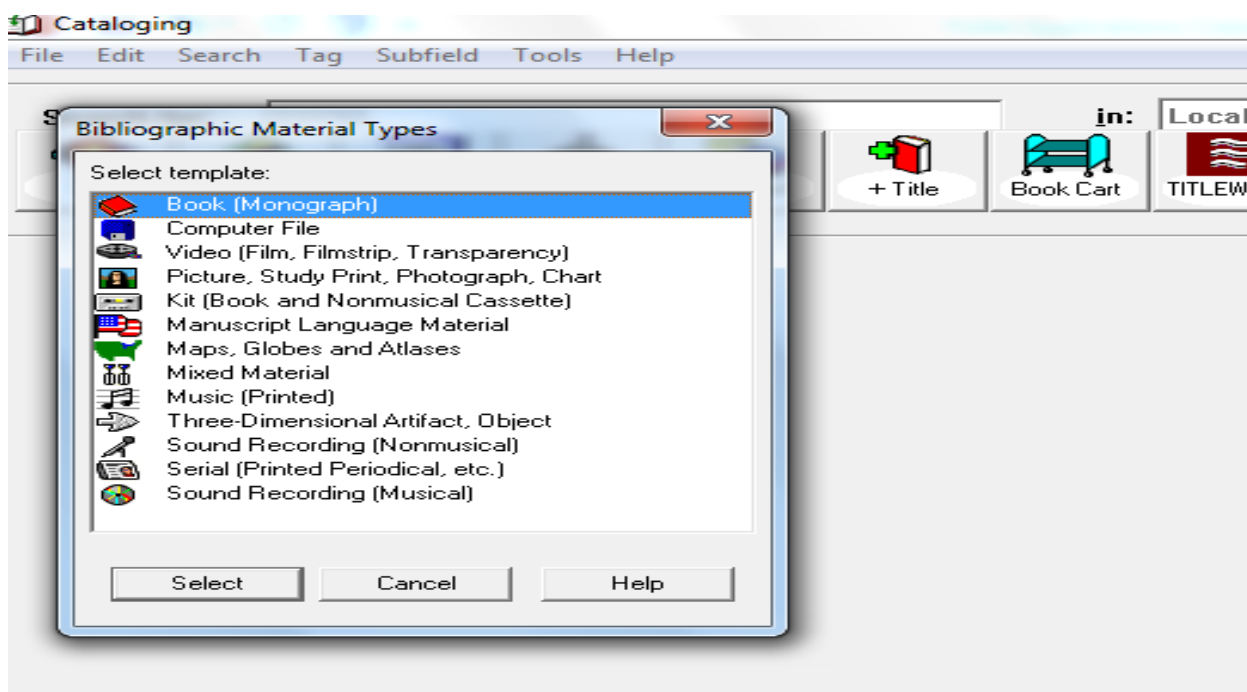
Yeni sənəd daxil edilməsi prosesi Follet AKİS-ində çox sadələşmiş formada aparılır. Yeri gəlmişkən burada təsnifat cədvəli olaraq Melvel Düü-nin onluq təsnifatından istifadə edilir. MARC format ilə işləmək üçün uyğunlaşdırılmış interfeysə malikdir. Yeni sənəd daxil etmək üçün istifadə olunan pəncərə iki hissədən, MARC formatına uyğun olaraq sahələrin qeyd olunduğu hissə və o sahələrə müvafiq olaraq sənəd haqqında bibliografik məlumatların doldurulması üçün olan hissədən ibarətdir. Daxil olunmuş bibliografik məlumatların redaktə olunması, dəyişdirilməsi prosesləri Follet AKİS-ində digər proseslər kimi sadə interfeys vasitəsilə aparılır. [1]

Follet AKİS-ində yeni sənəd daxil olunması prosesi bu formada aparılır.

Follet Catalog Plus modulunun istifadəçi interfeysi:



Burada daxil ediləcək sənədin tipi müəyyənləşdirilir. Məsələn kitab, audio fayl, xəritə və s. daxil edilir.



```

Leader          000
Control # ID   003
Fixed Data     008
LCCN           010
ISBN          020
Cat. Source    040
Dewey Call#    082
MUE:Pers Name 100
Title          245
Title:Var'nt   246
Edition        250
Publication    260
Phys Desc      300
Series:Title   440
Note:General   500
Note:Bibliog  504
Note:Content   505
Note:Summary   520
Note:Audienc   521
Subj:Pers      600
nam a          852
150217s19uu
000 0 eng d
Library of Congress Control Number
International Standard Book Number
Dewey Decimal Call Number (DYU-nun 10-luq Tesnifati)
Muellifin soyadi, adi.
Tarix.
Kitabin serlovhesi :
serlovhealti melumat /
Mesul sexsler haqqinda melumatat Adi Soyadi ; redaktor.
neshr
Neshr yeri :
Neshriyyat,
neshr ili.
Kitabin sehifesi :
diger melumatlar ;
olchusu.
Seriya adi.
Cildi.
Umumi qeydler.
Bibliografik ve s. qeydler.
Mezmun formatli qeydler.
Kitabin Xulasesi ve basqa qeydler
Level
Movzu gostericisi - Muellif adi
sears
Elave Movzu gostericisi - Umumi movzu.

```

Bu pəncərə qeyd etdiyimiz kimi sənəd daxil etmək üçün istifadə olunan pəncərədir, hansı ki, sağ və sol panellərdən ibarətdir.

MARC formatına uyğun olaraq düzülmiş sahələr, sağ tərəf isə bu sahələrə müvafiq olaraq biblioqrafik məlumatların doldurulması üçündür.

Bu pəncərə artıq daxil edilmiş sənəd üzərində dəyişiklik etmək üçün istifadə edilir.

**Edit Copy**

**Title Information**

Title: International business in Korea : the evolution of the market in the globalization era  
Author: Kwon, O. Yul, 1936-  
Call Number: 338.88 KWO

**Copy Information**

Barcode: T 33151 Assign Barcode  
Call Number: 338.88 KWO  
Description/Enumeration  
First: [ ] [ ]  
Second: [ ] [ ]  
Third: [ ] [ ]  
Copy Number: [ ]  
Sub Location: HSS  
Copy Note: [ ]

Acquisition Date: 04/06/2012 Categories...  
Price: \$0.00 Checkouts...  
Vendor: [ ]  
Funding Source: [ ]  
Circulation Type: Regular  
Copy Status: Available  
Inventory Status: Marked  
Circulation Note: [ ]

Save  
Cancel  
Help

Bu gördüyümüz pəncərə isə daxil olunmuş biblioqrafik məlumatın təsviridir. Verilənlər bazasında axtarış etdiyimiz zaman sənədin tam təsviri bu pəncərə vasitəsilə istifadəçiyə çatdırılır.

**Cataloging**

File Edit Search Tag Subfield Tools Help

Search for: 33151 In: Local Database

Source: Local Database

Leader	Control #	Control # ID	Date & Time	Fixed Data	LCCN	ISBN	Cat. Source	Dewey Call#	ME:Pers Name	Title	Publication	Phys: Desc
000	001	003	005	008	010	020	040	082 04	100 1	245 10	260	300
nam a	8A15CC017D644C00B4040DD9AE59D2EE	052	20120403162430.0	120403s19uu 000 0 eng d	a2007941686	a9781847205704 s1847205704	a052 c052	a338.88 222	aKwon, O. Yul, d1936-	aInternational business in Korea : bthe evolution of the market in the globalization era / cO. Yul Kwon. aCheltenham, UK ; aNorthampton, MA : bEdward Elgar, cc2008. ax, 265 p. :	aCheltenham, UK ; aNorthampton, MA : bEdward Elgar, cc2008.	ax, 265 p. :

**Copy Information**

Call Number	Barcode	Status	Description
338.88 KWO	T 33151	Available	

Titles in Book Cart: 0 Copies Owned: 1, Copies In: 1

Close  
Save  
Edit  
Delete  
Add to Book Cart  
Add Copy  
Edit Copy  
Delete Copy



Beləliklə, Azərbaycanın özəl ali məktəbləri içərisində xüsusi yert utan Xəzər Universitetinin Kitabxana-İnformasiya Mərkəzində müasir informasiyalaşdırılmış cəmiyyətin tələblərinə uyğun olaraq, informasiya-axtarış sistemlərinin səmərəli və optimal təşkili prosesi həyata keçirilir. Xüsusilə, elektron kataloqun təşkili və təkmilləşdirilməsi, operativ informasiya xidmətinin təşkilində onun rolunun artırılması prosesi getdikcə daha da sürətlənməkdədir.

#### **Ədəbiyyat**

1. Xəzər Universitetinin Kitabxana-İnformasiya Mərkəzinin 2013-2017-ci il hesabatları
2. [www.library.khazar.org](http://www.library.khazar.org).
3. [www.dspace.khazar.org](http://www.dspace.khazar.org)